

Практично – семінарське заняття

Тема: Психологічні особливості раннього юнацького віку.

Мета: Визначити специфіку психічного розвитку і становлення особистості старшокласників. Проаналізувати основні закономірності вікового періоду.

Питання для підготовки

1. Особливості анатомо – фізіологічного розвитку старшокласників.
2. Соціальна ситуація розвитку в період ранньої юності.
3. Психологічні основи формування суспільної спрямованості особистості старшокласників.
4. Учбово – професійна діяльність як провідний тип діяльності раннього юнацького віку.
5. Особливості розумового розвитку старшокласників.
6. Характеристика пізнавальних інтересів старшокласників.
7. Основні новоутворення періоду ранньої юності та їх генетичний взаємозв'язок з новоутвореннями підліткового віку.
8. Взаємини юнаків з групами однолітків. Поняття юнацької субкультури.
9. Психологічні особливості вибору професії у ранньому юнацькому віці.
10. Формування життєвих сценаріїв як характерна особливість юнацького періоду
11. Особистісне і професійне самовизначення старшокласників.

Питання для дискусії

1. В західній (переважно американській) психології виділяється «тінейджерський» період розвитку, що об'єднує підлітковий і ранній юнацький вік (13-19 років). Визначте позитивні і негативні сторони цієї позиції.
2. Чи змінюється співвідношення факторів психічного розвитку в юнацькому віці порівняно з підлітковим?
3. Визначте схожість та відмінності соціальної ситуації розвитку у підлітковому та юнацькому віці.
4. В чому специфіка соціального статусу учнів старшого шкільного віку
5. Чому у віковій психології підкреслюється наявність стабілізації у розвитку особистості в юнацькому періоді?
6. Як змінюється я-концепція, самооцінка, самостворення школярів у період ранньої юності?
7. Чи відрізняється почуття дорослості старшокласників від почуття дорослості підлітків? В чому це виявляється?
8. Чому світогляд визначається як нова якість психіки саме в період ранньої юності?
9. Чи можна стверджувати, що формування еґо-ідентичності (особистісно-смыслового самовизначення) юнаків залежить від особливостей розвитку суспільства. Обґрунтуйте свою відповідь.

10. Яка із молодіжних субкультур є найбільш близькою вам, вашому світогляду, вашій системі цінностей? Поясніть чому?

11. В чому особливості прояву учбової мотивації в період ранньої юності?

12. Що, на вашу думку, є критерієм готовності старшого школяра до професійного самовизначення?

Психологічні завдання

1. Оберіть правильну відповідь.

Специфіка розвитку теоретичної свідомості старшокласників порівняно із молодшими школярами і підлітками полягає у тому, що:

а) з'являється здатність до гіпотетико-індуктивного мислення;

б) розвиваються окремі мислительні функції;

в) формується індивідуальний стиль розумової діяльності;

г) всі відповіді вірні;

д) правильна відповідь відсутня.

Аргументуйте свою відповідь.

2. До найважливіших соціальних потреб раннього юнацького віку належать потреби у:

а) спілкуванні і уособленні;

б) визнанні серед однолітків;

в) досягненнях і пошуку;

г) фізичній активності;

д) всі відповіді вірні;

є) правильна відповідь відсутня.

Аргументуйте свою відповідь.

3. За твердженням Колосової А.М., відомо, що в університеті на конкурсних вступних іспитах прохідний бал завжди вище 4 (за 5-бальною системою). Таким чином, всі абітурієнти, що пройшли за конкурсом і зараховані в університет, мають передумови для успішного навчання. Однак реально ситуація інша: має місце значний відсів студентів з університету через академічну неуспішність. Найбільший відсів спостерігається на перших двох курсах.

Які недоліки розвитку розумової діяльності юнаків зумовлюють дані факти?

Які особистісні характеристики юнаків проявляються в наведеній ситуації?

4. Шістнадцятирічна Таня у своєму листі написала: «Батьки мене не розуміють! Говорять, що люблять, але хіба так люблять? Вічні підозри, питання – з ким була, де, листи мої потай читають. І завжди лаються. 10-12 балів принесеш – не похвалять, так і треба, а за 5 балів такий скандал завжди! І не запитують чому. І все від любові, да?..» Дайте психологічний коментар ситуації.

Які психологічні особливості віку не враховують батьки при спілкуванні з донькою?

5. Не всі старшокласники правильно обирають професію, багато хто припускається помилки.

Які причини, на ваш погляд, зумовлюють помилки у виборі професії? Які рекомендації ви б дали учневі для правильного визначення майбутньої професії?

6. Старшокласники мають досить високий рівень самосвідомості, для того щоб критично оцінити себе і співвіднести свої якості з властивостями іншої людини. Крім того у них явно виражене прагнення до самоствердження.

Назвіть основні детермінанти ефективності самовиховання у ранньому юнацькому періоді.

Самостійна робота студентів

1. Порівняйте вікові особливості розвитку підлітків та юнаків. Заповніть таблицю:

Критерії Підлітковий період Ранній юнацький період

Соціальна ситуація розвитку

Провідна діяльність

Основні новоутворення Вікова криза

2. Доберіть із журналів, газет приклади переживання проблем юності. Поясніть їх сутність, виходячи із вікових особливостей розвитку юнака. Складіть психологічний портрет сучасного юнака.

3. Заповніть таблицю, оцінюючи за ступенем значущості (від 1 до 12) ознаки-властивості молодіжних субкультур:

Атрибути-ознаки молодіжної субкультури рокери готи емокіди хіпхопери хакери аніме скінхеди

Міський характер культури

Агресивне неприйняття домінуючої культури

Приналежність до соціальних «низів» суспільства

Акцент на етно-расовій диференціації суспільства і протиставлення за цією ознакою

«Групоплеменний» тип організації («банди», «тусовки»)

Зв'язок із мистецьким способом самовираження, зокрема, із музикою, танцем, літературою

Особлива увага до семантики зовнішнього вигляду, аксесуарів, знаково-символічної презентації

Гендерна доминанта: чоловічий характер культури, чоловіча гордість і мужність

Протистояння іншим субкультурним молодіжним рухам (що не виключає взаємовплив)

Швидке перетворення протесту на моду і засвоєння його масовою комерційною культурою

Інтерес до традиційних релігійних вірувань та неєвропейських релігійних систем

Використання наркотиків як фактору «культуротворчості», засобу «розширення свідомості».

Інше: У графі «Інше» можете додати відсутні, але значущі, на Ваш погляд, ознаки, також проранжувавши їх. Крім того Ви можете додати до аналізу інші напрями юнацької субкультури: байкери, роллери, скейтери, графітери, кібери, растамани, стрейт-ейджери, «ванільки» та інші.

4. Визначте рівень особистісної тривожності та профіль копінг-стратегії у юнаків (3-4 особи). Прокоментуйте отримані результати, виходячи із закономірностей вікового розвитку юнаків. Зробіть висновки про динаміку змін особистісних характеристик школярів.

5. Дослідіть мотивацію навчальних досягнень старшокласників. Порівняйте отримані дані із структурою навчальних мотивів підлітків. Із чим пов'язані зміни у ставленні юнаків до навчання?

6. Використовуючи опитувальник, перевірте рівень професійної готовності серед старшокласників (2-3 юнаки).

Індивідуальна робота студентів

1. Ознайомтеся із науковими працями І.С.Кона щодо проблем психології юнацького періоду. Складіть схему основних характеристики юнацького віку.

2. Проаналізуйте проблему розвитку почуття обов'язку і соціальної відповідальності у ранньому юнацькому віці. Представте результати у вигляді реферату або виступу на семінарському занятті.

3. Охарактеризуйте психологічні особливості студентської юності.